

Sahi, cemreler şehirlere de düşer mi?

İbrahim YASAK

Çok özlemişim...

Kaç yıl oldu bilmiyorum, kaç yıl... Böylesine yağmurda sırlısıklam olduktan sonra, sobası yanan sıcak sınımsıcak bir odaya girip sedire oturduktan sonra pencereden uzakları, çok uzakları, o ipil ipil yağın yağmuru seyretmeyeli çok oldu...

Biliyorum, yağmur şimdilerde de hep yağıyor. Yağmaya yağıyor ama o toprak sokağı, o geniş araziye ve o soba ile ısınan sıcak odada pencereden yağmuru izlemeyeli çok oldu...

Çocuktuk ve çok ıslanırdık yağmurda... Yağmurun; tarlaların ve bahçelerin topraklarına damla damla düşüşünü, toprak tarafından sindirile sindirile emilişini, sonra yaz güneşinin aniden parlayarak, toprağı buharlaştırmasını ve kabartmasını izlemek, çocukluğumuzda kaldı. O gün bugün, bu ortamı göremiyoruz, teneffüs edemiyoruz.

O ortam kaybolup yok oldu. Şimdilerde yağın yağmuru, asfalt yollarda ve kaldırımlarda önce küçük akıntı-

lar sonra seller oluşturup bir felaket gibi üzerimize geliyor.

Yağmur toprakla buluşmuyor artık... Çünkü toprak kalmadı şehirlerimizde...

Sahi, yağmur yağdıktan sonraki güneşin toprağın üzerine şavkmasıyla çıkan o mis gibi toprak kokusunu, toprağın üzerindeki dalgalar hâlinde yayılan buharları şimdiki nesil hiç görmüş müdür?... Yağmur sonrası çiçeklerde, yapraklarda billurlaşan o domur domur su taneciklerine

dokunmuş mudur? Bir papatyayı dalından koparıp, mavi gökyüzüne bakarak her bir yaprağını heyecan ve özenle koparıp fal açmış mıdır?...

Yeni kuşaklar toprağın, yağmurun ve yeşilin hâkim olduğu doğayla uyumlu tabiatın kucağında değil, bir apartman dairesinde, bir kreşte veya bir nevi balkonda bir dünya kuruyorlar kendilerine... Caddeler arasında yetersiz de olsa bulunan oyun parklarına ve salıncaklarına, hayatın zorlu şartlarında bir ömür törpüleyen anne ve babalarıyla fırsat bulabilirlerse haftada bir kaç saat ancak çıkabiliyorlar. Ve salıncakların her salınışında ruhlarına rahatlık bahşeden bu bir kaç saatte sevgiyle ve özgürlükle çoşabiliyorlar.

Hayat ekonomik cenderesiyle ömrümüzü yeryüzünün tabiiliğinden yapay ve yapmacık doğasına mahkûm etti. Ve şehirler yeni baştan ekonominin ve rantın mekânsal planlamasıyla insanları fizikî ve ruhî olarak kuşattı. İnsan şehre şekil verip düzenlenirken, şehirler insanı kısıtlayan ve şekillendiren bir mertebeye erişti.

Ne yazık ki, modern şehirler, beton binalar, asfalt sokaklar, parke kaldırımlar, toprağı hayatımızdan alıp götürdü. Evlerin küçük de olsa muhakkak bahçelerin bulunduğu, her bahçenin bir köşesinde hane halkının yeşil sebze ihtiyacını karşılayacak kadar küçük bir bostanının yer aldığı ve bir iki çeşit meyve ağacının avlunun bir köşesini gölgelediği dönemler bitti.

Evlerimiz yatay şekilde yer alırdı sokak boyunca... Sokakların birbirine kucak açtığı, mahallelerin şehre can kattığı dönemlerde, yağmur topraklarımıza yağardı, çiçekleri, çayır çimenleri sulardı. Biz çocuklar yağmurda islanırdık.

Gün geldi, beton ve demir hayatımıza girdi.

Modern şehir planlaması, dikey binaları bitişik nizam usulüne göre sıralayarak beton duvarlarla ufuklarımızı kararttığı bir döneme sürük-

ledi bizi... Ne bahçe ne ağaç ne de yağmurla islanan toprak kaldı.

Ve yeni nesil, bu çağın çocukları ayakları toprağa değmeden, yağmur sırtlarını ıslatmadan ve de bir çičeğe dokunmadan büyüyorlar artık... Artık, topraktan koparılan yeni nesil, yağmursuz büyüyor.

Şehirler ise beton binaların istilası, araçların ablukası altında boğuluyor. İnsan bu boğuşmadan sıkıştıkça ve bunaldıkça; her anında kendini yeşilin, toprağın ve ağaçların olduğu bir huzur ve sükûnet iklimine atmak için can atıyor. Bir tabiat köşesi, bir ırmak kenarı, bir söğüt gölgesi arıyor. Hafta sonu dinlenmek ve bir nebze huzura ermek için şehrin beton ve araç kısılcısıyla kuşattığı sıkışık sokaklarından, tabiatın geniş ve engin ikliminde soluklanmak istiyor. İster hafta sonu ister yaz tatili ve de ister deniz, ister yayla turizmi veya doğa yürüyüşü, günümüz insanının sığınağı konumunda şimdi...

Çünkü insan topraktan geldi, toprağı özlüyor.

Ve insan kendi elleriyle beton, demir ve araç yığınının kaptırdığı şehri; şimdi hiç değilse doğayı kaptırmak istemiyor... Derelerin ırmakların ve yeşilin hâkim olduğu, rengârenk çičeklerin, cıvılcıvılcı kuşların ve tabiatın her bir köşesinde kendi hâlinde yaşayan onca canlıların varlığını sürdürmesi için, o bölgelere kurulacak tesislere, santrallere, açılacak maden ocaklarına karşı, "Dokunmayın toprağıma, yeşilime, ormanıma!..." diye yürüyor, bağırıyor ve direniyor...

Çevre için eylem yapıyor.

Nafile...

Modern çağın insanı sürüklendiği hayat standardında bir tüketim mekanizmasının dişlisi gibi hep açlığa aşına ve mahkûm... Elektriğin olmadığı, iletişimin koptuğu, cep telefonun çekmediği, benzinin dar-

lığa düştüğü, bir hayat bugün düşünülemez bile... Ayakta durabilmek için bu ve benzeri kendi ellerimizle ürettiğimiz ve tüketimini her geçen gün katbekat artırdığımız her şeyi her geçen gün daha fazla üretmeye mecburuz. Modern hayatın, insan ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli ve zorunlu bunlar... Her geçen gün kişi başına artan elektrik tüketimini santraller kurulmazsa ne ile karşılayacağız? Unutmayalım ki her kurulan santral doğayı tahrip ediyor; toprağı, ormanı, yeşili ve yağmuru elimizden alıyor, bizden koparıyor. Yenilenebilir enerji çare gibi algılsa da yarınki kuşaklarda ne gibi sorunlar doğuracak farkında değiliz. O zaman insan kendi "toprağına da, yeşiline de, ormanına da" dokunuyor, dokunmak zorunda kalıyor...

İnsanoğlu ürettiği modern gelişimin kısılcasında kendini tüketiyor aslında.

Korkarım ki gelecek nesiller toprağı, suya ve temiz havaya hasret kalacak bu gidişle...

Daha dün, çocukluğumuzda yoğun kar yağışının altındaki uzun kış aylarından sonra, cemrelerin birer hafta arayla havaya, suya ve toprağı düşüşünü beklerdik. Hava ısınır, su ısınır ve toprak ısınır. Yağmur yağar, çiček açardı.

Leylekler geldiğinde, Sultan Nivrüz'da, Eğrilce'de, kırlar, bayırlar biz çocukların özgürce koştuğu, çičeklerin, ağaçların yeşilliklerinde coştuğu günlerdi...

Şimdi yine cemreler düşüyor... Ama küresel ısınma bütün bir yeryüzünü kuşattığından, toprak ayağımızın altından kaybolduğundan, cemre nelerelere düşüyor bilmiyoruz?

Fark etmiyoruz da...

Sahi, bir gün, cemreler şehirlere de düşer mi?

Cemreler şehirleri de ısıtır mı?